

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:4 – Sayı:11- Şubat 2020

koynunda büyüdük

GEORGE ORWELL’IN “HAYVAN ÇİFTLİĞİ” ADLI ESERİNİN SATİRİK ÇERÇEVEDE İNCELENMESİ

THE ANALYSIS OF “ANIMAL FARM” BY GEORGE ORWELL IN SATIRICAL FRAMEWORK

DOI: 10.33404/anasay.644696

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi / Research Article¹

Selva ÇELİK*

ÖZ

Satir, yapısı gereği gerçekçi görünmeye çalışan, ancak abartılı sahnelerin yer aldığı; okuyucuyu şaşırtmak, güldürmek, aynı zamanda da kontrol etmek amacı taşıyan, yerel bir türdür. Kurgusal dünyada bozuk olana verilen tepki-den dolayı saldırgan bir tür de olan satir, altını çizdiği rahatsızlıkları okuyucuya aktarabilmek için kurgu oyunlarına, alegorik, fantastik, grotesk ve komik unsurlara başvurur. Satirde gösterme ve tasvirin yanı sıra, insanların geneli için uygunsuz kabul edilen detaylar, ayrıntılı olarak sunulur, dolayısıyla tatsız gerçekler abartılmış bir natüralizm etkisiyle okuyucuya aktarılır. Mutlulukların küçük, mutsuzlukların büyük olduğu metinlerde geçmişe yönelik eleştiriler gözler

1- Makale Geliş Tarihi: 09. 11. 2019 Makale Kabul Tarihi: 31. 12. 2019

* Yüksek Lisans öğrencisi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, İstanbul / TÜRKİYE, selvacelik72@hotmail.com, **ORCID ID** orcid.org/0000-0001-7099-810X

önüne serilir. Bu çalışmada da satir türü irdelendikten sonra, sırasıyla İngiliz edebiyatının ünlü yazarlarından George Orwell'ın edebî hayatına değinilmiş, ardından Sovyet Rusya döneminin sosyal ve siyasal durumunun ironisinin yapıldığı *Hayvan Çiftliği* adlı eserin kısa bir özeti verilmiş, son olarak eser satirik çerçevede incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: George Orwell, Hayvan Çiftliği, satir, satirik roman.

ABSTRACT

Satire is a domestic genre which by its structure tries to look realistic but contains exaggerative settings aiming to surprise the reader, make them laugh and at the same time control them. Being an offensive genre due to the reaction given to disorders in the fictional world, satire uses fictional games, allegorical, fantastic, grotesque and comic elements in order to pass on the underlined inconveniences to the reader. Apart from indication and depiction in satire, details that are found inappropriate for people in general are presented accurately. This way, unpleasant facts are passed on to the reader under the influence of an exaggerative naturalism. In the texts where happiness is minor and unhappiness is major, criticisms directed to the past are exposed. In this study, after examining the genre of satire, the literary life of George Orwell, one of the famous authors of English literature, was mentioned following a brief summary of the novel *Animal Farm*, where the irony of the social and political situation of Soviet Russian period was made and lastly examined in the satirical framework respectively.

Keywords: George Orwell, Animal Farm, satire, satirical novel.

GİRİŞ

“Satir” sözcüğü Latin dilindeki “satura” sözcüğünden gelir. “Satura”nın kökü ise içi dolu sunu tabağı anlamına gelen İtalyan kültürüne dayanır. İsa’dan önce iki yüz yıllarında Romalı şair Ennius ilk kez eğlenceli aynı zamanda eğitici şiirlerini içeren dört kitabını konuları ve vezinlerindeki çeşitlilikten dolayı “saturae” diye adlandırırken, Roma edebiyatında ise anlamı eğlence ortamlarında yapılan kaba, saba tiyatro gösterisidir. Alaylı şiirlerini “saturae” diye isimlendiren Romalı şair Lucilius’un saturalarında ise hedef aldıkları doğru yoldan ayrılmış devlet adamları ve aristokratlardır. “*İktidardakilere saldıır; en yüksek mevkilerde bulunan insanlara, adlarını vererek, ‘günahkâr, ahlâksız, cimri, açgözlü, hırsız, sefih, korkak’ demekten çekinmez*” (Sarıgöllü 1972: 12).

“Satura” Romalı yazar, şair ve bilim adamları tarafından da tarımsal bir ritüel parçası olarak tanımlanır: Eski Roma yazınında satir türünü inceleyen Sema Sandalcıya göre “satir”, “*Hellen mitolojisindeki satry’ler tarafından komik ve utanılmaz sözlerin ve hareketlerin şiir biçiminde söylenilmesi nedeniyle ya satry kökenlidir ya da dinsel bir törende insanların tanrılara sunduğu ‘çeşitli meyvelerle dolu tabak’ biçimidir*” (Sandalcı 2001: 12).

“Satir” bu şekilde düşünüldüğünde düzyazı ve şiiri bir arada bulunduran bir tür olarak karşımıza çıkar. İngiliz edebiyatçı Robert Elliott’a göre, “satir”in kökeni eski çağlara ait törenlere, sözcüklerin büyü gücüne ve lanetlere dayanır. Dolayısıyla sözel araçlar olarak övgü de yergi de aynı potada erir. “Satir”in de bir kaynaktan doğarak zaman içinde bir sanat dalı olması bu yüzdendir (Elliott 1960: 47).

Monolog, parodi, anlatı ve dramatik formda yazılmış, eleştirel bir tür olan satir, belirli kişi ve hedeflere saldırır. Güncel ve yerel alanlara yönelir. “Satir”de kötü olana tepki abartı, alegori, fantastik ve grotesk unsurlarıyla gerçekçi ve sert bir anlatımla gösterilir. Eleştirel bir gözlemcinin kendi standardı ile gözlemlediği düşük standartlı çevre arasında yaptığı komik ve küçümseyici karşılaştırma ise “tasviri satir” adı verilen satirin sıkça kullanılan bir formudur. “Ziyafette rezalet” adı verilen yemek, balo, dans, toplantı gibi sahnelerin tasviri ise bu temanın standart sahnelerinden biridir. Rüya sahneleri de “satir”in fantastiği kullanımında ortaya çıkar. Çağdaş satir kuramcılarında George Test’e göre, “saldırganlık”, “oyun”, “yargılama” ve “güldürücü / komik” (humor) satiri oluşturan dört unsurdur. Bu saldırganlık gerçeklikler dünyasındaki karakter ve olgulara tepkinin kurgusal bir dünyaya ve karaktere yöneldiği sembolik bir saldırganlıktır. “Satir”in oyun unsuru ise kurgusalılık, karikatürize etme, söz oyunları, alegori, imge ve fantezi tekniklerini içerir, saldırı unsurunu diğer insanların kabul edebileceği bir forma getirir. Yargılama unsurları ise diğer unsurların bir gerçeklik çerçevesinde ele alınmasını hedefler (Test 1991: 16-26). Dolaysız anlatım, dolaylı anlatım, alay, abartma, karikatürize etme ve çift anlamlı sözcükler kullanma da satirin anlatım araçlarıdır.

Çalışmamızın konusunu oluşturan George Orwell’in 1945 tarihinde yayımlanan bir devrimin trajedisi olan *Hayvan Çiftliği* romanında da eşitlik, barış ve adalet adına verilmiş bir mücadelenin sonunda kişisel çıkar ve hırsların bir toplumu nasıl yok ettiğinin ve liderlerinin nasıl birer diktatöre dönüştüğünün eleştirisi yapılmıştır.

1. GEORGE ORWELL'İN HAYATI

1903 yılında Hindistan'da doğan George Orwell'in asıl adı Eric Blair'dir. 1922- 1928 yılları arasında Birmanya'da polis olarak görev yapan Orwell istifa ederek yazar olmak için eğitimini tamamladığı İngiltere'ye döner. Küçük yaşlardan beri kelimelerle arası iyi olan yazar, yazarak kendine özel bir dünya yarattığını belirtir. 1933'te yayımlanan *Paris ve Londra'da Beş Parasız* "Down and Out in Paris and Londra" adlı eserinin konusunu oluşturan süreçte de hem Londra hem de Paris'te zor zamanlar geçirir. 1934'te *Burma Günleri* "Burmese Days" adlı eserini yazan Orwell, ardından *Katalonya'ya Selam* "Homage to Catalonia" adlı eserinde 1937'de İspanya İç Savaşı'na katılıp burada yaşadıklarını kaleme alır. İkinci Dünya Savaşı sırasında BBC'nin Hindistan sorumlusu olan yazar, Soğuk Savaş döneminde kendisine ün kazandıran *Hayvan Çiftliği* "Animal Farm" adlı eserini yazar.

Papaz'ın Kızı, Zambaklar Solmasın, Wigan İskelesi Yolu, Katalonya'ya Selam, Daralma, Bin Dokuz Yüz Seksen Dört yazarın diğer eserleridir. 2008 yılında Times Gazetesi'nin yaptığı 1945'ten bugüne en iyi elli İngiliz yazar sıralamasında ikinci sırayı alan George Orwell 21 Ocak 1950 tarihinde hayatını kaybeder.

1945 yılında basılan *Hayvan Çiftliği* asıl ününe 1950'lerde kavuşur. Almanca ve Fransızca başta olmak üzere toplam altmış dile çevrilen eserin Türkçe'ye ilk çevirisini 1954 yılında Halide Edip Adıvar yapar. 1954'te İngiltere'de, 1999'da ise Amerika'da sinemaya uyarlanan eser, 1996 yılında verilen 1946 Retro Hugo Ödülleri'nde en iyi roman seçilir.

2. ROMANIN ÖZETİ

Roman, çiftlik sahibi Bay Jones'un fazlasıyla sarhoş olup kümesin kapısını o gece tam olarak kapatamamasıyla başlar. Bütün hayvanların derinden saygı duyduğu, çiftliğin en yaşlı domuzu Koca Reis de aynı gece bütün hayvanları rüyasını anlatmak için ağıla çağırarak çiftlikte bazı şeylerin yolunda gitmediğine dair dikkatlerini çekmeye çalışır. Asıl amacı insanlar tarafından istismar edilmelerinin yanlışlığını vurgulamak ve rüyasını onlara tarif eden "İngiltere'nin Şarkısı" adlı şarkıyı öğretmektir. Ancak üç gün sonra Koca Reis ölür. Bir gün Bay Jones ve yardımcıları hayvanları beslemeyi unuttunca okur yazar olan Napoleon ve Snowball adlı domuzlar yönetimi ele geçirir. Koca Reis'den öğrendiklerini kendi düşüncelerine de ekleyerek bir düzen oluştururlar ve adı-

na “Animalizm” derler. Özgür ve eşit topluluğa Koca Reis’in talimatları açıklanır. Ahırın duvarına “Yedi Emir” yazılır. Kurallara göre: “*İki ayak yürüyen herkesi düşman bileceksin. / Dört ayak üstünde yürüyen ya da kanatları olan herkesi dost bileceksin. / Hiçbir hayvan giysi giymeyecek. / Hiçbir hayvan yatakta yatmayacak. / Hiçbir hayvan içki içmeyecek. / Hiçbir hayvan sebepsiz yere öldürülemez. / Bütün hayvanlar eşittir*” (Orwell 2018: 41) ancak çiftlikte okuma yazma bilen hayvanların sayısı az olduğundan “Yedi Emir” çoğu hayvan tarafından okunamaz.

Çiftlikte yapılan ilk iş önceden Beylik Çiftliği olan çiftliğin adını Hayvan Çiftliği olarak değiştirmek olur. Tüm hayvanların artık tek amacı Koca Reis’in rüyasını gerçekleştirmek olur. Hasat bitirilmeye başlanır. Snowball hayvanlara okuma yazma öğretirken, Napoleon yavru köpeklerin eğitimiyle ilgilenir. Tüm hayvanlar uyum içinde yaşamaya başlar, ancak bu durum çok uzun sürmeden çiftlikte birtakım terslikler görülmeye başlanır. Elmalar ve sütler gizemli bir şekilde kaybolur. Squealer, bunların çiftlik için büyük özveriyle çalışan domuzlar tarafından alındığını söyler. Hayvan Çiftliği’ndeki devrim komşu çiftliklerin sahibi olan Frederick ve Pilkington adlı çiftlik sahiplerini de kendi hayvanlarının ayaklanmaları konusunda endişelendirir. Buarada Snowball ve Napoleon, yel değirmeni yapılıp yapılmaması konusunda zıtlasmaya başlarlar. Kurnaz olan Napoleon yetiştirdiği dokuz yavru köpeği Snowball’un üzerine saldırtarak çiftlikten uzaklaştırır. Artık çiftliğin tek lideri Napoleon’dur, dolayısıyla emirleri de sadece o verir. İlk olarak karşı çıktığı yel değirmeni yapma fikrini açıklar ardından çiftliklerle ticarete başlar. Hayvanlar buna karşı çıksa da ortalığı yumuşatmayla görevli Squealer tarafından yapılan her şeyin çiftliğin iyiliği için olduğu söylenir. Fırtınadan yıkılan yel değirmeninin suçlusunu olarak Snowball gösterilir ve değirmenin yeniden inşasına başlanır. Napoleon’un güveni ile birlikte gücünü kötülüğe kullanması da artar. Napoleon tarafından kontrol altına alınan bütün hayvanlar açlık çeker ve çiftlikte hayat gün geçtikçe zorlaşır. Sakatlanan yük işçisi çalışkan Boxer bir viski uğruna kasaba satılır. Günler geçtikçe Hayvan Çiftliği’nde domuzlar yatakta yatmaya, iki ayakları üzerinde yürümeye, kamçı taşımaya ve elbise giymeye başlarlar. “Yedi Emir”den oluşan “Animalizm” ilkeleri sadece bir ilkeye iner: “*Bütün hayvanlar eşittir ama bazı hayvanlar öbürlerinden daha eşittir*” (Orwell 2008: 141). Kurallarda yapılan değişiklikler insanların hayvanlar üzerinde gerçekleştirdiği baskının, artık domuzlar tarafından nasıl diğer hayvanlara uygulandığını gösterir. Bir akşam Napoleon, Bay

Pilkington adlı bir çiftçiyle yemek yerken ona çiftçilerle birleşerek hem hayvan hem de insan işçi sınıflarına karşı birlik olmayı teklif eder. Hatta domuzlar ile insanlar arasında diğer hayvanların da şahit olduğu şöyle bir konuşma geçer: “Sizler aşağı kesimden hayvanlarınızla uğraşmak zorundasınız, bizler de bizim aşağı sınıftan insanlarımızla uğraşmak zorundayız” (Orwell 2018: 148). Eski yönetimin sadece şekil değiştiği ortadadır. Dışarıdan onları gören hayvanlar da artık kimin insan kimin domuz olduğunu anlamakta güçlük çekerler. Roman-daki en acı nokta ise hiçbir hayvanın bu zorbalığa ses çıkaramayıdır. Romanın sonunda Hayvan Çiftliği'nin ismi tekrar eski adı olan Beylik Çiftliği'ne döner.

3. ROMANIN SATİRİK ÇERÇEVDE İNCELENMESİ

Hayvan Çiftliği'nin bulunduğu yerin İngiltere olduğu söylenmiş olsa da aslında Sovyet Rusya'dır. O günkü Rusya'nın durumunu bilmek hem eseri hem de Orwell'in esere nasıl bir eleştiri getirdiğini görmek açısından önemlidir. 1825'teki ilk ayaklanmayla başlayan Rusya'daki değişim rüzgârları son şeklini ancak 1917'de alabilmiş, toplumdaki etkili fikir akımı Marksizm olmuştur. İngiliz tarihçi ve yazar Carr'a göre, “*O tarihte, Rus aydınlar arasında Marksizm'in hızla yayılmasının nedeni; Rusya'da sanayinin yayılması ve Batı liberallizminin rolünü Rusya'da oynayabilecek bir burjuva geleceğinin ya da burjuva siyaset felsefesinin bulunmaması*[dır]” (Carr 2006: 20).

Rusya'daki endüstrileşmenin sonucu olarak uzun mesai saatleri, çocuk işçilerin çalıştırılması ve az ücret ödenmesi nedeniyle bu akım hızla benimse-nir. Dolayısıyla sendikalaşma başlar, dernekler kurulur. Yaşanılan sıkıntılar sebebiyle 8 Mart 1917'de Petersburg'da kanlı halk gösterileri başlar. 16 Mart 1917'de Çar tahttan çekilir. Geçici bir hükümet kurulur, ancak bu hükümet sa-vaşa girip başarısız olunca ayaklanmalar yeniden başlar. 7 Kasım 1917'de Bol-şevikler iktidarı ele geçince, Bolşevik rejimi de Lenin önderliğinde başlamış olur. Ülkedeki düzen, emirler ve bürokrasi adı altında işlemeye başlar. Beklenen devrim gerçekleşir. Ancak zamanla yöneticiler arasında çıkan anlaşmazlıklar-dan dolayı devrimin amaçlarından uzaklaşılar. Tüm ilkeler yöneticilerin kendi çıkarları doğrultusunda değiştirilir.

Esasen, romanda insan baskısı altındaki bir çiftlikte ayaklanan hayvan-ların, özgürlük ve eşitlik adına kazandığı mücadelenin ardından ortaya çıkan diktatör liderlerin ve bu duruma ses çıkaramayan adeta boyun eğmiş bir gru-bun eleştirisi yapılır. Bu durum bilinçten yoksun kitlelerin özgüvenleri yerine

gelince efendi rolünü benimsemeleri ile hiyerarşi ve özgürlük çatışması olarak özetlenebilir. Örgütlerde sıkça karşılaşılan bu durumda üstlerinden kötü, katı davranışlar gören astlar, üstlerine karşı saygılarını ve bağlılığını gösterirken hiyerarşik açıdan yükseldiklerinde astlarına bir efendi gibi oldukça zalim bir tavır sergiler. Dolayısıyla, insan içinde hem köle hem de efendi ahlâkını barındırır. Köle efendisine ne kadar öfke duysa da ona kendini onaylatmak için kusursuz olmaya çalışır. Varlığını göstermek için de kusursuz olmalıdır. Efendi de kölesini aşağılamaya ve varlığını yok saymaya devam ettikçe efendiliğini kanıtlamaya çalışır. O da ancak kölenin varlığını hiçe sayarak efendi olabilmektedir. Bay Jones'un hayvanlara davranışıyla başlayan yozlaşma, baskın bir grup olan domuzların insanların yerine geçip diğer hayvanlara eziyet etmeleriyle devam eder. Burada göze çarpan domuzların efendilerine karşı gelerek özbilinçlerini yine efendileri üzerinden kurgulamalarıdır.

Romanın başında sürekli içki içen, hayvanları önemsemeyen çiftlik sahibi Bay Jones çiftlikten kovulduğunda hayvanlar kendisinden kalan son izleri de yok etmeye çalışırlar:

“Ahırların bitimindeki, koşum takımlarının durduğu odanın kapısı kırıldı; gemler, burun halkaları, köpek zincirleri, Bay Jones'un domuzları ve kuzuları iğdiş ederken kullandığı kıyıcı bıçaklar kuyunun dibini boyladı. Dizginler, yularlar, meşin göz siperleri, onur kırıcı yem torbaları, avluda çöplerin yakıldığı ateşe atıldı. Kamçılarda. Kamçıların alevlere karıştığını gören bütün hayvanlar sevinç içinde hoplayıp zıplıyorlardı. Snowball pazara gidildiği günlerde atların yelelerini ve kuyruklarını süsleyen kurdeleleri de ateşe attı. ‘Giysi insanoğlunu çağrıştırır,’ dedi. Kurdele de giysiden sayılır. Tüm hayvanlar çıplak dolaşmalıdır” (Orwell 2018: 36).

On bölüme ayrılan eserdeki “Animalizm” öğretisi ise, önce Koca Reis'in, hayvanlara bir vizyon kazandırmasıyla ardından da bu vizyonun, çiftlikte en zeki hayvan olan Napoleon, Snowball ve Squealer adlı domuzlar tarafından misyona dönüştürülmesiyle ortaya çıkar:

“Öngördüğü Ayaklanma'nın ne zaman meydana geleceğini bilen yoktu, böyle bir başkaldırıyı görebilecek kadar yaşayıp yaşamayacaklarını da bilmiyorlardı, ama görevlerinin o güne hazırlanmak olduğunu açık seçik görebiliyorlardı. Ötekileri eğitime ve örgütleme işi, doğal olarak, genellikle hayvanların en zekileri diye bilinen domuzlara verildi. Domuzların en

yeteneklileri, Bay Jones'un satmak için yetiştirdiği, Snowball ve Napoleon adlı iki genç erkek domuzdu. (...) Bu üçü Koca Reis'in düşüncelerini geliştirerek dört dörtlük bir öğretiyeye dönüştürmüşler, adına da 'Animalizm' demişlerdi" (Orwell 2018: 30-31).

Kahramanları hayvanlardan oluşan eserde kimliğini kazanamamış, benlik bilincine erişememiş kitlelerin eşitlik ve özgürlük adına verdikleri mücadeleden nasıl baskı ve zulüm iktidarına dönüştüğü açık bir şekilde görülür. Romanın başında hayvanların tüm gün çalışarak elde ettikleri ürünlerin insanlar tarafından sömürülmesi, kapitalist sınıf ve proletarya arasındaki ilişkiyi simgeler. Hayvanların bu duruma son vererek devrim gerçekleştirmesi ve bunun sonucunda kazanılan zafer proletarya gücünü ifade etmiş olsa da bir grubun yönetimi ele geçirmesi baskı rejimine neden olur. Adalet ve özgürlük adına kurulan düzenin ilkesi zamanla sadece "Bütün hayvanlar eşittir ama bazı hayvanlar öbürlerinden daha eşittir (Orwell 2018: 141)." haline dönüşür. Aslında en önemli nokta romanda yaratılan ütopyanın distopyaya dönüşmesidir. Şöyle ki, romanın başında Koca Reis'in manifesto niteliğindeki söylevinde hayvanlara sunulan ütopya metinde şu şekilde verilir:

"Yoldaşlar, dün gece garip bir düş gördüğümü hepiniz biliyorsunuz. Düş sonra geleceğim. (...) Evet yoldaşlar, yaşadığımız hayat nasıl bir hayattır? Açıkça söylemekten korkmayalım: Şu kısa ömrümüz yoksulluk içinde, sabahtan akşama kadar uğraşıp didinmekle geçip gidiyor. Dünyaya geldikten sonra yaşamamıza yetecek kadar yiyecek verirler, ayakta kalanlarımızı canı çıkana kadar çalıştırırlar, işlerine yaramaz duruma geldiğimizde de korkunç bir acımasızlıkla boğazlarlar. (...) Ayaklanın! Bu Ayaklanma ne zaman gerçekleşir bilemem, bir haftaya kadar da olabilir, yüz yıla kadarda, ama şu ayaklanmanın altındaki samanı gördüğüm gibi görüyorum. Hak er geç yerini bulacaktır. Yoldaşlar, şu kısa ömrümüzde bunu aklınızdan çıkarmayı! Ve en önemlisi, bu öğüdümü sizden sonra gelenlere iletin ki, gelecek kuşaklar zafere kadar savaşınsın. Ve yoldaşlar, kararlılığınız asla, ama asla sarsılmasın. Hiçbir tartışma sizi yolunuzdan saptırmasın (Orwell 2018: 21-27)."

Ütopik bir portre çizen bu söylev isyandan hemen sonra duvara yazılan "Yedi Emir" ile netleştirilir ve çiftlikteki düzen belirlenir. İnsanların düşman, bütün hayvanların ise eşit olduğunun altı çizilir. Tüm hayvanların hayatlarının sonuna kadar buna uyması beklenir. İlkeler şu şekilde sıralanır: 1. "İki ayak

üstünde yürüyen herkesi düşman bileceksin. / 2. Dört ayak üstünde yürüyen ya da kanatları olan herkesi dost bileceksin. / 3. Hiçbir hayvan giysi giymeyecek. / 4. Hiçbir hayvan yatakta yatmayacak. / 5. Hiçbir hayvan içki içmeyecek. / 6. Hiçbir hayvan başka bir hayvanı öldürmeyecek. / 7. Bütün hayvanlar eşittir (Orwell 2018: 41)."

Çiftlikteki öteki hayvanlar tavuklar, ördekler ve koyunlar "A" harfinden öteye gidememiş "Yedi Emir"i ezberleyememişlerdir. Bu sorunun çözümüne kafa yoran Snowball "Yedi Emir"i tek bir özdeyişe indirger: "*Dört ayak iyi iki ayak kötü* (Orwell 2018: 141)." Kuşlar, kendilerinin de iki ayaklı olduğunu söyleyip karşı çıktıklarında Snowball tarafından yatıştırılırlar: "*Yoldaşlar, dedi. 'Kuşun kanadı, iş görmek için değil, devinmek için kullanılan bir organdır. Dolaşısıyla kanat ayak olarak kabul edilmelidir. İnsanoğlunun farklılığı bütün şeytanlığı yaptığı alet olan eldedir* (Orwell 2018: 50)." Kuşlar anlatılanlardan bir şey anlayamamış olsalar da Snowball'un söylediklerini kabullenirler. Burada cahiller karşısında fırsatçılığın ironisinin yapıldığı görülür.

O yaz çiftlikte her şey yolundadır. Pinti sahiplerinden kurtulmuş olan hayvanlar kendi ürettikleri her şeyi yiyebilmeye başlarlar. Napoleon her hayvana hakkı olanı eşit olarak dağıtmaya çalışır: "*Napoleon, hepsini yeniden ambara götürdü, herkese ikişer tayın mısır, köpeklere de ikişer peksimek dağıttı. Ardından İngiltere'nin Hayvanları şarkısını baştan sona tam yedi kez söylediler, gece inerken herkes kendi köşesine geçip uykuya daldı* (Orwell 2018: 40)."

"Animalizm" süresince "Yedi Emir" korunurken, totaliter yönetim sürecinde bütün hayvanların eşit, ancak bazılarının diğerlerinden daha eşit olduğu görülür. Napoleon'un yaptıklarının tartışılmasına ve sorgulanmasına asla izin verilmez. Her seferinde Squealer diğer hayvanları ikna etmeyi başarır. Gittikçe insanlara benzemeye başlayan domuzların romanın sonunda insanlarla aynı masada yemek yiyip içki içerken ayırt edilemez bir duruma düşmesi durum ironisidir. Eserin "*Bir Peri Masalı*" alt başlığına sahip olarak bir çocuk kitabı havasında sunulmuş olması, içerik bakımından yapısal duruma ters bir görünüm çizmesi ise yine bir durum ironisidir. Bu eser eğer bir peri masalı olsaydı, anlatıda iyi ve kötü çatışmasının olması ve romanın sonunda iyilerin kazanması gerekirdi. Hâlbuki bu romanda ödüllendirilmesi beklenen iyiler cezalandırılır ve anlatı kötü bir sonla noktalanır. Dolayısıyla anlatı da peri masalı olmaktan çıkıp kötü bir eleştiri halini alır.

Çiftliğin sahibi Bay Jones kovulmadan hayvanların yaşadığı yerin adı Beylik Çiftliği iken, hayvanlar tarafından ele geçirildikten sonra adı Hayvan Çiftliği olur. Romanın sonunda ise çiftliğin adı Beylik Çiftliği'ne dönüşür. Bu isim değişikliği retorik bağlamda efendi olan ötekiyi reddeden kölenin ahlâkının bir efendi ahlâkına dönüştüğünün kanıtıdır.

Eserde Bay Jones'un gözdesi olarak tanınan Moses gammaz, dedikoducu, ağız iyi laf yapan bir kuzgundur. Romanda asıl sembolize ettiği Rus Ortadoks Kilisesi'dir. Zamanla evcil bir hayvana benzemesi ise Rus Ortadoks Kilisesi'nin Çar'ı desteklemesiyle özdeşleşir. Moses'in anlattığı şu masal Orwell'in cennet algısı üzerinden kilisenin eleştirisiidir: "*Sözümüne, Balbadem Diyarı denen gizemli bir ülke vardı, bütün hayvanlar öldükleri zaman oraya gidiyorlardı. Moses'a bakılırsa bu ülke gökyüzünde bir yerde, bulutların az ötesindeydi* (Orwell 2018: 22)."

Oğuz Cebeci'ye göre satirin, içinde yaşanan çağı özlemle anılan geçmiş, şimdi ya da gelecek ile karşılaştırma ilkesi, yani "Altın Çağ", Abdülhak Şinasi Hisar'ın *Çamlıca'daki Eniştemiz*'e uygulandığında geçmişte görülürken; Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Şıpsevdi*'sine uygulandığında gelecektedir (Cebeci 2017: 213).

Orwell'in *Hayvan Çiftliği*'nde ise "Altın Çağ" "İngiltere'nin Hayvanları" adlı şarkıda gizlidir:

"Yıllar önce, ben küçük bir domuzken, annem ve öteki dişi domuzlar, yalnızca ezgisini ve ilk üç sözcüğünü bildikleri eski bir şarkı söylerlerdi. Şarkının ezgisini çocukken öğrenmişti, ama nicedir aklımdan çıkmıştı. Dün gece düşümde geri geldi şarkının ezgisi. Dahası şarkının sözlerini de anımsadım Hiç kuşku yok, hayvanların çok eski çağlarda söyledikleri kuşaklarda unutulmuş şarkının sözleriydi bunlar. Şimdi, yoldaşlar, size bir şarkı söyleyeceğim.

İNGİLTERE'NİN HAYVANLARI

İngiltere ve İrlanda'nın hayvanları, /Bütün ülkelerin, bütün iklimlerin hayvanları, /Kulak verin müjdelerin en güzeline, /Düşlediğimiz Altın Çağ önümüzde, /Er geç bir gün gelecek, /Zorba insan devrilecek, /İngiltere'nin bereketli topraklarında, /Yalnızca hayvanlar gezinecek. /Burnumuza geçirilen halkalar, /Sırtımıza vurulan semer sökülüp atılacak, /Karnımıza saplanan mahmuz çürüyüp paslanacak, /Acımasız kırbaç bir daha şaklamayacak. /Zenginler düşle-

re sığmayacak, /Buğdayı, arpası, yulaflı, samanı, /Yoncası, baklası, pancarı, /O gün hepsi bizim olacak. /İngiltere'nin çayırları daha yeşil, /Irmakları daha aydınlık olacak, /Rüzgarlar daha tatlı esecek, /Biz özgürlüğümüze kavuşunca. /O günü göremeden ölüp gitsek de / Herkes bu uğurda savaşmalı, /İneklerle atlar, kazlarla hindiler el ele, /Özgürlük uğruna ter akıtmalı. /İngiltere ve İrlanda'nın hayvanları, /Bütün ülkelerin, bütün iklimlerin hayvanları, /Kulak verin müjdem, haber salın her yere, /Düşlediğimiz "Altın Çağ" önümüzde (Orwell 2018: 27-28)."

Orwell'a göre beklenen, düşlenen "Altın Çağ" şarkının dizelerinden de anlaşıldığına göre gelecektedir. Çok geçmeden Squealer, Napoleon Yoldaş'ın özel bir kararıyla "İngiltere'nin Şarkısı"nın yürürlükten kaldırıldığını ve söylemenin yasaklandığını emreder, çünkü o şarkının ayaklanma şarkısı olduğunu ve artık ayaklanmanın tamamlandığını söyler: "*Bir daha da İngiltere'nin Hayvanları' adlı şarkı çiftlikte duyulmaz. Onun yerine, şair Minimus şu şarkıyı besteler: 'Hayvan Çiftliği, Hayvan Çiftliği, inan, / Bundan sana zarar gelmez hiçbir zaman* (Orwell 2018: 104)." Fakat hayvanlar yeni şarkının hem bestesini hem de güftesini "İngiltere'nin Hayvanları" kadar sevmez. Aslında bu durum totalitarizmin somut bir şekilde kendini göstermesidir.

Çiftlikte bir süre sonra ineklerden sağılmış sütlerin yok olduğu hayvanlar tarafından fark edilir ve çok geçmeden de domuzların lapasına karıştırıldığı anlaşılır. Bununla da kalmayıp hayvanlara paylaştırılması beklenen elmalar da domuzlara teslim edilir. Bazı hayvanlar bu durumdan rahatsız olsalar da Squealer'ın açıklamalarından sonra tekrar susturulurlar. Squealer çiftliğin tüm yönetim ve düzeninden sorumlu olan domuzların bunu hak ettiğini aksi takdirde güçsüz düşüp diğer hayvanları koruyamayacaklarını ve Bay Jones'un geri gelip eski düzeni getireceğini söyler. Arkadan da şu cümleyi ekler: "*Aranızda Jones'un geri gelmesini isteyen tek bir hayvan yoktur sanırım* (Orwell 2018: 71)." Hayvanların en büyük korkusu Jones'un geri gelmesidir, dolayısıyla tartışma büyümeden noktalanır. Elmaların ve sütlerin sahibi domuzlar olur.

Napoleon'un, Jessie ve Bluebell'in hasattan hemen sonra yavruladıkları dokuz sağlıklı yavru köpeği süttten kesilir kesilmez kendisinin eğiteceğini söyleyerek analarından ayırmasındaki sebep ise Snowball'un çiftlikten uzaklaşmasını sağlamaktır. Olayları kendi lehine çevirmeyi çok iyi beceren Napoleon, Squealer aracılığıyla da eser boyunca hayvanları etkiler. Koca Reis'in düşüncelerini

kendine yarar sağlayacak bir biçimde şekillendiren ama ondan tamamen zıt bir tavır içerisinde olduğu görülen Napoleon, zaman içerisinde kazandığı güven ve güçle de artık her istediğini yaptırıp tipik bir diktatör olur.

Bir gün yabancı hayvanlar çiftliğe saldırır çiftlikteki bazı hayvanların yaralandığı bazılarının öldüğü saldırıda yel değirmeni harap olur. Bir tüfek sesinin ardından yaralı bir hayvan yanındaki domuza: "*Neden tüfek atıyor*" diye sorar. Domuz ise, "*Zaferimizi kutlamak için*" (Orwell 2018: 117). cevabını verir. Yaralı hayvan hangi zafer diye hayret edince, domuz düşmanı topraklarından nasıl kovduklarını hatırlatır. Yaralı hayvan tarafından, iki yıl uğraştıkları değirmenin yok edildiği hatırlatılınca ise domuz, "*Bir değirmen daha yaparız,*" diye cevap verir (Orwell 2018: 117). Napoleon, kendisine taktığı birkaç madalya ile elde ettikleri zaferi kutlamak için hayvanların karşısına çıktığında ise hayvanların hepsi büyük zafer kazandıklarına inanır. Yaşanılan onca yenilgiye rağmen olayın bilinçsiz ve pasif hayvanlar tarafından zafer olarak algılanması durum ironisini gözler önüne serer.

Artık sıra Snowball'ü çiftlikten kovmaya gelir. Hain ilan edilen Snowball için hayvanlardan biri Ağıl Savaşı'nda yiğitçe savaştığını söyleyecek olsa da yiğitliğin yeterli olmadığı sadakat ve itaat etmenin daha önemli olduğu yine Squealer tarafından vurgulanır ve her zamanki gibi Jones'un geri gelip gelmesini isteyip istemedikleri sorularak hayvanlar susturulur.

Bir sabah buyruk almak için toplanıldığında, Napoleon artık komşu çiftliklerle alışverişe gireceğini, sebep olarak ise yel değirmenin gereksinimlerinin her şeyin üstünde tutulması gerektiğini söyler. Bu yüzden de büyük bir miktar saman ve buğdayı satmak için anlaşma yaptığını daha sonra da para gerekirse Willingdon'da her zaman pazarı olan yumurtalar da satılabileceğini ekler. Tavukların da yel değirmeni için böyle bir özveride bulunmaları gerektiğinin altını çizer. Ticaret düşüncesinin gündeme gelmesi hayvanların bir kez daha tedirgin olmalarına neden olur. Bu karar aslında Zafer Toplantısı'nda alınmış bir karardır. Hayvanlar tarafından da anımsanır, ancak dört küçük domuz sesini çıkartacak olsalar da Napoleon'un yetiştirdiği köpeklerin ürkütücü hırlamalarıyla susturulurlar. Hemen ardından koyunların, "*Dört ayak iyi, iki ayak kötü*". (Orwell 2018: 141) diye melemeleriyle konu kapanır. Zaten çok geçmeden de Squealer her zamanki gibi çiftliği dolaşarak ticaret yapılmaması veya para kullanılmamasına dair hiçbir karar alınmadığını söyler. Bütün bunların Snowball'un

ilk başlarda yaydığı yalanlardan kaynaklanan bir hayal ürünü olduğunu belirtir. Böyle bir şeyin belgesi olup olmadığını da ekler. Böyle bir belge olmadığından dolayı da hayvanlar susmayı yeğler.

Bir sonraki aşama da tarihsel bir figür bulup, hayvanların alınacak kararları sorgulamalarına engel olmaktır. İşte bu tarihsel figür de Koca Reis'in meyve bahçesinde gömülü olan kafatasının çıkartılıp, bayrak direğinin dibine, tüfeğin yanında duran kütüğün üzerine yerleştirilmesiyle gerçekleşir. Hayvanlar samanlığa, ancak bayrak göndere çekildikten sonra kafatasının önünde saygıyla geçerek girmek zorunda kalırlar.

Anlatı boyunca karşımıza çıkan ironilerden bir tanesi ise domuzların çiftlik evini kendilerine mesken edinmeleridir. Hayvanlar bir kez daha böyle bir kararın yasak olduğunu hatırlayacak olsalar da yine Squealer tarafından, Napoleon'un ve domuzların, ancak sessiz bir ortamda çalışabilecekleri vurgulanırken, saygınlık açısından da ağır yerine evde yaşamlarını sürdürmelerinin daha uygun olduğu belirtilir. Boxer da bu durumu Napoleon'un her zaman haklı olduğunu söyleyerek geçiştirir; ama yatakta yatmayı yasaklayan bir yasa olduğunu anımsayan Clover büyük samanlığın duvarının önüne gider ve orada yazılı olan "Yedi Emir"i okumak için Muriel'i çağırır. Yazıyı güç bela okuyan Muriel şöyle yazdığını görür. "*Hiçbir hayvan 'çarşaf serili' yatakta yatmayacak*" (Orwell 2018: 84). Oysa Clover çarşaftan daha önce söz edildiğini hiç hatırlamaz. Oradan geçmekte olan Squealer konuyu aydınlatmakta gecikmez. Yatağın yatıp uyunan yer, ağıldaki saman yığınının da yatak olduğunu vurgular. Buyrukta sadece bir insan buluşu olan çarşafın yasaklandığını ve çiftlik evinin yataklarındaki çarşafın da kaldırıldığını söyler. Çiftlikte kafa patlatanların kendileri olduğunu ekleyerek bir yatağın onlara çok görülmemesi gerektiğini açıklar. Yine Jones'un geri gelip gelmemesini isteyip istemediklerini sorarak konuyu kapatır. Domuzların diğer hayvanlardan bir saat geç kalkacağı açıklanmıştı ise kimse ses çıkartamaz. Domuzların fırsatçılığı eserin her sayfasında hissedilir niteliktedir.

Ocak ayında çiftlikte işler yolunda gitmemeye, yiyecekler tükenmeye başlar. Tahıl tayınları azalmaya başlayınca açığı gidermek için fazladan patates verilir, ancak patateslerin üstleri yeterince örtülmemiş olduğundan soğuktan yumuşamış ve yenilemeyecek durumdadır. Hayvanlar günlerce kabak ve pancar yemekten açlıktan ölecek duruma gelir, ancak yaşananların çevreden mutlaka

saklanması gerektiğinin söylenir. Ancak çok geçmeden tüm hayvanların kıtlık ve hastalıktan kırılmakta olduğu, durmadan kavga ettikleri, yamyamlığın baş gösterdiği, yavruların boğazlandığı söylentileri yayılır. İşte bu yüzden Napoleon, yiyecek durumuyla ilgili gerçekleri saklamak için Bay Whymper'ı kullanmaya karar verir. Her hafta çiftliğe gelen Whymper'ın yanından o hafta ayrılmayan koyunlar, özellikle yüksek sesle konuşarak Whymper'a tayınların arttığı mesajını vermeye çalışır. Bu sayede Napoleon'un numarasını yutan Whymper gittiği her yerde Hayvan Çiftliği'nin yiyecek sıkıntısı olmadığını anlatır.

"Yedi Emir"de yer alan "*Hiçbir hayvan başka bir hayvanı öldürmeyecek*" kuralı da tavuklara yem vermeye kalkışan hayvanların idam cezasına çarptırılması; tavukların köpekler, koçun da koyunlar tarafından öldürülmesiyle çiğnenmiş olur.

Ölüm döşeginde olduğu söylenen Napoleon son bir yasa çıkarır: İçki içenler idam yasasına çarptırılacaktır. Ne var ki, Squealer kısa süre sonra Napoleon'un iyi olduğunu bildirir. Hatta birkaç gün sonra Napoleon'un mayalandırma ve damıtma yöntemleriyle ilgili kitap almak için Whymper'ı, Wellington Çiftliği'ne gönderdiği öğrenilir. Napoleon bir hafta sonra, meyve bahçesinin arka tarafında bulunan ve hayvanların otlaması için ayrılan çayırın sürülmesi için emir verir. Çayırın yozlaştığı ve yeniden çimen ekilmesi gerektiği söylenmiş olsa da, çok geçmeden Napoleon'un oraya arpa ekmek istediği anlaşılır. Bir gece Squealer'ı "Yedi Emir"ın yazılı olduğu duvarın dibine sızmış olarak bulurlar. Az ileride de bir fener, bir fırça ve beyaz boya kutusu gözlerine çarpar. Birkaç gün sonra da "Yedi Emir"i okuyan Muriel bu sefer de beşinci maddeyi daha evvel yanlış okuduklarının farkına varır. Daha evvel beşinci maddeyi "*Hiçbir hayvan içki içmeyecek*" (Orwell 2018: 41) diye hatırlatır. Oysa bu sefer okuduğunda, duvarda "*Hiçbir hayvan 'aşırı' içki içmeyecek*" yazar.

Bütün bu olanlardan sonra kafasında birçok soru işareti oluşan Clover, gözlerinin iyi görmediğini, "Yedi Emir"ın eskisi gibi durup durmadığını Benjamin'den öğrenmek ister. Benjamin ilk kez ilkesini bozar ve duvardaki yazıyı Clover'a okur, ancak duvarda tek bir emir yazılıdır. "*BÜTÜN HAYVANLAR EŞİTTİR AMA BAZI HAYVANLAR ÖBÜRLERİNDEN DAHA EŞİTTİR*" (Orwell 2018: 141). Bu cümle eserde görülen en keskin ve çarpıcı ironidir.

Kitabın sonunda ise insanlardan ve domuzlardan oluşan on iki kişilik bir topluluğun çiftlik evinin dışından bakan hayvanlar tarafından ayırt edilemeye-

cek kadar benzer olmalarıdır. Elbise giyen, içki içip kadeh kaldıran domuzlar, artık insanlardan ayırt bile edilemez.

Asıl anlatılmak istenenin insanlar olduğu eserde, satirik türün en önemli özelliklerinden biri olan sosyal statü arasındaki farklılaşma göze çarpar. Bu ast-üst ilişkisinin belirgin olduğu çiftlikte en çarpıcı noktalardan biridir. Romanın başında üst olan Bay Jones, ast ise çiftlikteki hayvanlardır. Bay Jones çiftlikten kovulunca üst olan kısım Napoleon ve Snowball iken ast olan kısım ise diğer hayvanlardır. Romanın sonunda ise üst olan sadece Napoleon olmuştur. İsyandan önce adı Beylik olan çiftliğin devrimden sonra adı Hayvan Çiftliği olurken kitabın sonunda tekrar Beylik Çiftliği olarak değiştirilir. Bu isim değişikliği efendiyi reddeden kölenin efendiye dönüşmesinin kanıtıdır. Naturalist tasvirlerle dolu olan romanda hayvanlar kuklalara dönüşmüş gibidir:

“Tepeden aşağılara bakarken, Clover’in gözleri yaşardı. Düşüncelerini dile getirebilse, yıllar önce insan soyunu alaşağı etmek üzere yola çıktıklarında, hedeflerinin asla bu olmadığını söyleyecekti. Koca Reis’in ilk Ayaklanma çağrısını yaptığı o gece düşledikleri, bu şiddet ve kıyım olabilir miydi? Kendisinin gözünde canlandırdığı gelecekte, hayvanların açlık ve kırbaçtan kurtuldukları, herkesin eşit olduğu, herkesin kendi gücüne göre çalıştığı ve Koca Reis’in konuştuğu gece yolunu şaşırılmış ördek yavrularına kucak açtığı gibi güçlülerin zayıfları koruduğu bir toplum vardı. Oysa nedendir bilinmez, kimsenin düşüncesini açıklamaya cesaret edemediği, her yerde azgın, yabanıl köpeklerin hırlayarak kol gezdiği, yoldaşlarının korkunç suçları itiraf ettirildikten sonra paramparça edilmesini seyretmek zorunda kaldıkları bir toplum çıkmıştı ortaya” (Orwell 2018: 100-101).

Naturalist tasvirlerin, toplumsal çirkinliklerin var olduğu bu tür satirik romanlarda mutluluğun küçük, mutsuzluğun büyük olduğu unutulmamalıdır. *Hayvan Çiftliği’*nde de tek mutluluk çiftlik sahibi Bay Jones’un çiftlikten kovulup Snowball’un çiftlikte olduğu zamanlardır şüphesiz, ancak bu durum çok uzun sürmez. Snowball’un çiftlikten kovulup Napoleon’un yönetimi ele almasıyla, Totalitarizmin en somut verileri kendini teker teker göstermeye başlar.

Birçok satirde kötülüğün yerilmesi, erdemın yüceltilmesi ilkesinden yola çıkılır ama eserde erdemli hayvanlar hep kandırılıp, ezilir. Tavuklar romanda Joseph Stalin’e karşı direnen köylüleri sembolize eder niteliktedir. Tabii roman boyunca Stalin’in eleştirisi eserde devrimden sonra ortaya çıkan Napoleon üze-

rinden yapılmış; devrimin ikinci adamı olan “silahsız peygamber” Troçki ise akıllı, ihtiraslı ve etkileyici tavrı olan Snowball karakteri üzerinden anlatılmıştır. Yazarın İspanya Sivil Savaşı’nda Troçki taburunda görev alması Snowball tasvirinde şüphesiz etkili olmuştur. Troçki gibi Snowball da hedeflerine ulaşmak için yüreğini ihtiraslı bir şekilde ortaya koyar. “Animalizm”in tüm dünyaya yayılması ve Hayvan Çiftliği’nin kontrol altına alınabilmesi için tutkulu bir şekilde savaşır. Snowball’un mantığı, etkileyici üslubu, verdiği mücadele onun bir noktaya kadar gelebilmesini sağlamış olsa da Napoleon’un kaba kuvvetine karşı koyamaz. Romanda sömürülmüş işçi sınıfını temsil eden Boxer ise sadakat ve çalışkanlığıyla gözler önüne serilir. Çiftlikte “*Daha çok çalışacağım*” ve “*Napoleon her zaman haklıdır*” sözlerini dile getiren yük beygiri Boxer anlamını bile bilmediği Hayvan Çiftliği ilkelerine körü körüne bağlıdır, ancak sakatlandığında bir şişe içki alabilmek uğruna satılır. Romanda, başına en büyük felaketlerin geldiği karakter olan Boxer’in davranış açısından en geri ve duygu bakımından da en coşkulu kişilik olduğu unutulmamalıdır. Oysa daha eğitimli ve kontrollü Benjamin, Boxer’dan daha az zarar görür. Squealer adlı domuz ise Napoleon’un propagandasını yapan domuzdur. Gerçekleri, ustalıklı kullandığı dille çarpıtır. Dili tartışmaya sebep olmayacak şekilde sınırlandırarak Napoleon’u haklı gösterir. Kimi zaman da hayvanların aklını karıştırmak için dili karmaşık bir hale getirir. Çiftlikte fikirleri devrimin kaynağı olan hayvanlara “İngiltere’nin Şarkısı” adlı şarkıyı ezberlettiren Koca Reis karakteri ise romanda Alman ekonomist Karl Marks’ı temsil ederken, sürekli içki içen çiftliğin sahibi Bay Jones ise kuşkusuz halkın içinde bulunduğu durumu önemsemeyen ikinci Çar Nikolay’ı simgeler.

Satirin “yerel” ve “güncel”i işleyen bir tür olduğunu düşündüğümüzde *Hayvan Çiftliği*’nin ele aldığı konu güncelliğini sürdürmekte olan Sovyet Rusya toplumunun en önemli sorunları arasındadır. Sonu kötü biten romanın Ukrayna basımındaki önsözünde Orwell komünizmi insanlık için en büyük tehdit olarak görür. Stalin iktidarını eleştiren kitap, Orwell’in adalet ve özgürlükten yana bir toplum anlayışını benimsediğini gösterir.

Romanın değindiği sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmadığı bir gerçektir. O yüzden ıslah amaçlı satir kategorisine alınması zordur. Orwell bir öfke ve umutsuzluk ifadesi olarak ıslahtan çok cezalandırmaya yönelir. Yazarın mevcut sistemi düzeltme gibi bir çabası yoktur. Kahramanları ıslah etmeden bırakır. Eser komiği vurgulayan bir satir de değildir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda yayımlanan, 1917 Bolşevik Devrimi'nden Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan süreci değerlendiren eserde kişisel hırsların bir toplumu nasıl yok ettiği, eşitlik uğruna mücadele verdiği düşünülen liderlerin nasıl birer diktatöre dönüştüğü ve cahil insanların fikirlerinin acımasızca nasıl değiştirildiği eleştirilir. Hayvanlar alemi konu alınıyormuş gibi insanlar aleminin anlatıldığı romanda insanlar gibi giyinen, yatakta yatan ve kadeh kaldıran hayvanlar çıkar karşımıza. Metnin tamamını satırda rastlanılan grotesk tekniğinin kullandığı hayvan imgesi oluşturur.

SONUÇ

Birinci ve İkinci Dünya Savaşı ardından soğuk savaş dönemini yaşayan Orwell'in, eserlerine savaş, insanlığın sonunu hazırlayan bir unsur olarak yansır. Güç sahibi olmak, hükmeden grubun acımasızlığına son vermek adına yapılan savaşlar, gücün başka bir grubun eline geçmesi ve o toplumun yok oluşuyla noktalanır. *Hayvan Çiftliği* adlı eserde de hayvanların birlikte verdikleri mücadele sonucunda bir grubun bilinçsizliği ve boyun eğişi diğer grubun ise baskıcı tutumu sayesinde toplumun uçuruma sürüklenişi gözler önüne serilir.

Sosyalizmin amacı olan doğruluk, adalet ve özgürlüğün tam olarak ortaya koyulamayışını, sosyalistlerin sadece ekonomik unsurlara önem verdiğini, insan maneviyatını önemsemediğini, yöneticilerin bir diktatör haline dönüştüğünü savunan Orwell, *Hayvan Çiftliği* adlı eserinde de 20. yüzyılın başından ortasına kadar Rusya'daki komünist rejimi eleştirir. Kendilerine baskı uygulayan çiftlik sahibi Bay Jones'a karşı domuzların liderliğinde özgürlük ve adalet arayışı içinde ayaklanan hayvanlar bu kez Napoleon önderliğinde daha despot bir yönetimle karşı karşıya kalır. Roman alt başlığı olan "*Bir Peri Masalı*" ismine yakışır bir sonla biter. Domuzlar zorba diye nitelendirdikleri insanlar tarafına geçerek diğer hayvanlarla birlik olup gerçekleştirdikleri devrime ihanet eder. Bir kölelikten başka bir köleliğe yönelik gözler önüne serilir.

Sonuç olarak, Orwell'in 1945 yılında yayımlanan *Hayvan Çiftliği* adlı eserinde dönemin sosyal ve siyasal durumunun ironisinin metnin her tarafına hâkim olduğu görülür. İnsanın hayvani doğası var olduğu sürece, sistemler değişse bile güç, iktidar hırsı ve toplumdaki eşitsizlikler her zaman olacaktır. En çarpıcı nokta ise eserin bir çocuk kitabı havasında "*Bir Peri Masalı*" alt başlığı altında sunulmuş olmasıdır. Oysa içerik bakımından bu yapıya ters bir görünüm çizer. Eserin sonunda iyiler kaybeder. Söylenmek istenenler, verilmek istenen

mesajlar, ipuçları, kahramanların karakterlerinde ve söylemlerinde gizlidir. İroninin kullanımı açısından üzerinde durulması gereken bir eser olan *Hayvan Çiftliği*, dönemin Sovyet Rusya'sını anlatan ve yaşanan problemlere ayna tutan satirik bir eserdir.

KAYNAKÇA

ARMAOĞLU, Fahir (2007), *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, C. I, II 1914-1995, İstanbul: Alkım Yayınevi.

CARR, Edward Hallett (2006), *Sovyet Rusya Tarihi, Bolşevik Devrimi (1917-1923)*, C.I, İstanbul: Metis Yayınları.

CEBECİ, Oğuz (2017), *Komik Edebi Türler Parodi, Satir ve İroni*, İstanbul: İthaki Yayınları.

ELLIOTT, Robert. C. (1960), *The Power of Satire*, Princeton University Press, Princeton.

ORWELL, George (2018), *Hayvan Çiftliği*, (hızl. Celâl ÜSTER), İstanbul: Can Yayınları.

SANDALCI, Sema (2001), *Roma Edebiyatında Satira Türü*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

SARIGÖLLÜ, Ayşe (1972), *Roma Edebiyatında Satira*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

TEST, George. A. (1991), *Satire: Sprit and Art*, University of South Florida, USA.

Murat ERTEN

ÖZGEÇAN ASLAN VAK'ASININ İNSAN HAKLARI BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRMESİ VE
TARTIŞMALI BİR ÖNERİ: TEDBİREN HAPİS

Yahya ALGÜL

ÇİN'İN KUŞAK VE YOL PROJESİNİN TÜRKİYE ENERJİ SEKTÖRÜNE YANSIMALARI

Zarıfa NAZIRLI

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİNDE ORTADOĞU' DA RUS – İNGİLİZ – OSMANLI
ÇATIŞMASI: MUSUL HAREKATI

Erol KILIÇ – Esra SAYIN

INDIVIDUALITY IN ANTIQUE ART

Mehmet KUTLU

KAYALIK: BİR KARLUK YABGU DEVLETİ BAŞKENTİ

Şükrü ÜNAR

ATATÜRK DÖNEMİ'NDE TÜRK ARKEOLOJİSİ

Melike SARAÇAYDIN

KİŞİSEL İMAJ YÖNETİMİ BAĞLAMINDA SOSYAL MEDYANIN KULLANIMI

Murat Kaya

PROTESTAN REFORMUNUN ALMANYA'DA ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ

Yahya ALGÜL

PIERO SRAFFA ON INCOME DISTRIBUTION

Selva ÇELİK

GEORGE ORWELL'İN "HAYVAN ÇİFTLİĞİ" ADLI ESERİNİN SATİRİK ÇERÇEVDE
İNCELENMESİ

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

